

Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Резцова Наталія Сергіївна – здобувач наукового ступеня доктор філософії у галузі права (поза аспірантурою) по кафедрі кримінального процесу та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ПОЛОЖЕНЬ ЄКПЛ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан в Україні було введено відповідно до Указу Президента 64/2022 від 24.02.2022 із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року [1]. Строк воєнного стану вже чотири рази було продовжено: 1) з 05 години 30 хвилин 26 березня 2022 року строком на 30 діб відповідно до Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 14.03.2022 № 133/2022 [2]; з 05 години 30 хвилин 25 квітня 2022 року строком на 30 діб відповідно до Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 18.04.2022 № 259/2022 [3]; 3) 05 години 30 хвилин 25 травня 2022 року строком на 90 діб відповідно до Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 17.05. 2022 № № 341/2022[4]; 4) 05 години 30 хвилин 23 серпня 2022 року строком на 90 діб відповідно до Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 12 серпня 2022 року № 573/2022 [5].

Введення воєнного стану зумовило істотні зміни у сфері кримінальної юстиції. Так, якщо станом на 23.02.2022 Розділ IX-1 Кримінального процесуального кодексу України мав назву «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» та містив одну статтю, то надалі ситуація істотно змінилася. Зокрема, були внесені зміни та доповнення до Розділу IX-1, включаючи назву, такими Законами України: № 2201-IX від 14.04.2022, а також іншими Законами, зокрема № 2108-IX від 03.03.2022, № 2110-IX від 03.03.2022, № 2111-IX від 03.03.2022, №2125-IX від 15.03.2022, № 2137-IX від 15.03.2022, № 2160-IX від 24.03.2022, № 2198-IX від 14.04.2022, № 2201-IX від 14.04.2022, № 2462-IX від 27.07.2022, які встановили деякі особливості здійснення досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану, зокрема і щодо затримання уповноваженою службовою особою в порядку ст. 208 КПК України, а саме: підстав затримання; суб'єктів затримання; процедури проведення обшуку затриманої особи; процедурі здійснення перекладу під час затримання; оформленні протоколу затримання; граничного строку вручення письмового

повідомлення про підозру затриманій особі; процедурі розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу щодо затриманої особи. Оскільки, підстави та суб'єкти затримання були вже детально розглянуто в окремій статті[6], пропонується більш детально розглянути інші особливості, а саме:

- **процедуру проведення обшуку затриманої особи.** Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України, якщо при проведенні обшуку особи в умовах воєнного стану залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я – обшук особи під час затримання може бути проведений без залучення понятих. У такому разі хід і результати його проведення в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

- **процедуру здійснення перекладу під час затримання.** Так, під час дії воєнного стану, законодавець в ч. 12 ст. 615 КПК України, передбачив можливість для дізнавача, слідчого, прокурора можливість, за наявності обставин, що унеможливають участь перекладача у кримінальному провадженні, особисто здійснювати переклад пояснень, показань або документів, якщо він володіє однією з мов, якими володіє підозрюваний.

- **оформлення протоколу затримання.** Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України, в умовах воєнного стану законодавець дозволив за відсутності можливості складання процесуальних документів про хід і результати проведення слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій здійснювати фіксацію доступними технічними засобами з подальшим складенням відповідного протоколу не пізніше сімдесяти двох годин з моменту завершення таких слідчих (розшукових) дій чи відповідних процесуальних дій.

- **граничного строку вручення письмового повідомлення про підозру затриманій особі.** Відповідно до ч.7 ст. 615 КПК України, у разі наявності об'єктивних обставин, що унеможливають вручення затриманій особі письмового повідомлення про підозру у строки, встановлені статтею 278 КПК України, якщо такі процесуальні дії здійснюються в умовах воєнного стану, строк для вручення письмового повідомлення про підозру затриманій особі може бути продовжено до сорока восьми годин. Само по собі продовження законодавцем граничного строку вручення письмового повідомлення про підозру не обмежує права затриманої особи, оскільки процесуальний статус підозрюваної вона отримує з моменту фактичного затримання, а отже і скористатися усіма права, якими її наділив законодавець, може незалежно від вручення письмового повідомлення про підозру. Водночас, таке суттєве збільшення граничного строку може впливати на належність забезпечення права на інформування, а саме на реалізацію одного з його змістовних елементів - право бути поінформованим про характер і причини підозри (обвинувачення), висунутої проти особи, що здійснюється з метою надання можливостей підготовки адекватного захисту (рішення ЄСПЛ «Mattoccia v. Italy»)[7] [8].

- **процедурі розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу щодо затриманої особи.** Законодавець в п. 6 ч.1 ст. 615 КПК України передбачив можливість такого розгляду із застосуванням доступних технічних засобів

відеозв'язку, однак лише у тому випадку – якщо в умовах воєнного стану відсутня об'єктивна можливість доставити затриману особу до слідчого судді, суду у строк, передбачений ст. 211 КПК України, тобто не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання.

Проте наявність воєнного стану жодним чином не впливає на обов'язок уповноважених службових осіб під час затримання в порядку ст. 208 КПК України застосовувати норми ЄКПЛ та враховувати практику ЄСПЛ. Вищезазначені особливості здійснення затримання з'явилися в національному законодавстві в результаті того, що Україна ще 28.02.2022 року проінформувала Генерального секретаря Ради Європи про відступ від своїх зобов'язань за ст.ст. 5, 8, 13 ЄКПЛ [9], відповідно до ч. 3 ст. 15 ЄКПЛ, де передбачена можливість державам відступити від своїх зобов'язань, під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим зобов'язанням згідно з міжнародним правом. В таких випадках, держава, що використовує право на відступ від своїх зобов'язань, повинна у повному обсязі поінформувати Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і причини їх вжиття. Вона також повинна повідомити Генерального секретаря Ради Європи про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення Конвенції знову застосовуються повною мірою. Водночас, відповідно до вищезазначеної статті, обмеженню, навіть за таких умов, не підлягають права, що регламентовані в ст. 2 (право на життя, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій), ст. 3 (заборона катування), п. 1 ст. 4 (заборона тримання в рабстві або в підневільному стані), ст. 7 (ніякого покарання без закону) ЄКПЛ [10] [11].

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>
2. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 14.03.2022 № 133/2022 затверджений Законом України від 15 березня 2022 року № 2119-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2022#n2>
3. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 18.04.2022 № 259/2022 затверджений Законом України від 22.04.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259/2022#n2>
4. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 17.05.2022 № 341/2022 затверджений Законом України від 23.05.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2022#n2>
5. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 12 серпня 2022 року № 573/2022 затверджений Законом України від 17.08.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573/2022#n2>
6. Фоміна Т.Г., Рогальська В.В. Затримання особи в умовах воєнного стану: підстави та уповноважені службові особи на здійснення. Аналітично-порівняльне правознавство. Електронне наукове видання. 2022. № 4. С. 371-376

7. Рішення ЄСПЛ *Mattoccia v. Italy* від 25.07.2000 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_004

8. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 3. Електронне видання. ДніпроЛьвів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 25 серпня 2022. 78 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4783>

9. Інформація про відступ України від зобов'язань за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод: заява Постійного представництва України при Раді Європи № 31011/32-017-3 від 28.02.2022 р. URL: <https://rm.coe.int/1680a5b0b0>

10. Фоміна Т.Г., Рогальська В.В. Особливості застосування запобіжних заходів в умовах воєнного стану. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph.* Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. С, 1289-1297 URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6381/13417-1>

11. Застосування положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в контексті затримання уповноваженою службовою особою в порядку статті 208 Кримінального процесуального кодексу України: методичні рекомендації/Авт. колектив: М.С. Цуцкірідзе, В.В. Рогальська, О.А. Солдатенко, А.Г. Гаркуша, Д.В. Лазарева та ін. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2022. 113 с.

Рогальська Вікторія Вікторівна – професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

Шаповалова Ірина Сергіївна – суддя Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області, д.ф.п.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ Ч.5 СТ.615 КПК УКРАЇНИ

Консолідація зусиль щодо напрацювання найкращої моделі роботи в сфері кримінального процесуального судочинства в умовах воєнного стану та пов'язаного із цим особливого режиму здійснення досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень є актуальним вектором розвитку юридичної науки. Аналіз судової практики свідчить про існування достатньо великого кола питань, які потребують вдосконалення, зокрема і щодо продовження обраного під час досудового розслідування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Так, із внесенням змін до ст.615 КПК України, законодавець в частині 5 зазначеної статті, по суті, регламентував нові умови продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою під час судового провадження в умовах